

залежності від фаз розвитку, з якою співпадає спалах скохитозу, ураженість рослин нуту значно різниться. Найбільш чутливі до впливу патогену рослини на початкових етапах вегетації. Виділено зразок, що має здатність відновлювати вегетацію після ураження скохитозом на ранній стадії – сорт Добробут (Україна), який доцільно залучати до селекційних програм при створенні нових сортів, стійких до цієї хвороби.

Окремі зразки демонстрували високу продуктивність, значно перевищуючи середній рівень: 9 зразків *kabuli* (12 г) та 14 *desi* (14 г). Крупність насіння, як важливий селекційний показник, виявлено у 36 зразків із масою 1000 насінин до 350 г (16 – *kabuli*, 20 – *desi*).

Кількість насінин з однієї рослини – одна із важливих складових продуктивності рослини. У зразків типу *desi* цей показник значно вищий (в середньому – 61), ніж у зразків типу *kabuli* (46). Перевищили середні показники 25 досліджуваних зразків.

В результаті проведених досліджень було визначено, що в умовах східної частини Лісостепу України зразки типу *desi* формують вищу врожайність (315 г/м²), ніж зразки типу *kabuli* (260 г/м²).

Таким чином, встановлено, що в умовах східного Лісостепу України досліджені нами зразки двох морфотипів мали значний діапазон мінливості продуктивності та її складових в залежності від генотипу. Встановлена варіативність підтверджує важливість використання різноманіття генотипів у селекційних програмах, спрямованих на підвищення стійкості до хвороб, крупнозерності та урожайності нуту.

УДК 37.014.54:373.5(477)

Фролова П.Д., Золотарьов І. А., здобувачі вищої освіти*
Державний біотехнологічний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасних умовах, що склалися в Україні, формування стратегії розвитку держави на майбутнє є надзвичайно складним завданням. Це зумовлено багаточисельними викликами, які постали перед українським суспільством останнім часом. Зокрема, йдеться про військову агресію, глибоку економічну кризу, демографічні проблеми, масову міграцію та еміграцію молоді - найактивнішого й працездатного прошарку населення, який є ключовим ресурсом для відновлення держави. Однак, навіть у таких складних умовах, можливість прогнозувати перспективи розвитку суспільства залишається. Незалежно від того, яким буде завершення війни та наскільки важкими будуть її наслідки, історія свідчить, що після кожного катаклізму настає період відбудови. Це період, коли країна, суспільство та промисловість

*Науковий керівник – Золотарьова С. А., канд. с.-г. наук

відновлюються, а інколи навіть стають сильнішими, ніж раніше. Саме у цей момент ключову роль відіграє професіоналізм і компетентність фахівців, які готові брати на себе відповідальність за майбутнє країни. Високий рівень їхньої підготовки, фахових знань і мотивації є основою для створення нових економічних, соціальних і технічних структур. У центрі таких змін має стояти особистість, яка здатна впроваджувати інновації, ефективно використовувати ресурси та адаптуватися до нових викликів [1].

Крім того, важливо забезпечити умови для розвитку людського капіталу - створення можливостей для освіти, професійного зростання та самореалізації молоді, яка залишилася в країні або готова повернутися після закінчення війни. Для цього необхідно реформувати систему освіти, орієнтуючи її на розвиток сучасних навичок та компетенцій, підтримувати інноваційні стартапи, сприяти розвитку підприємництва та стимулювати інвестиції у ключові галузі економіки.

Тобто, попри всі труднощі, що супроводжують сучасний етап розвитку України, майбутнє країни може бути побудоване на основі професійності, інноваційності та колективних зусиль суспільства. Відбудова держави стане можливою за умови мобілізації внутрішніх ресурсів, залучення міжнародної підтримки та чіткого бачення перспектив.

Професійна освіта в Україні на сьогодні займає центральне місце в освітній системі, виступаючи ключовим механізмом для задоволення потреб і вирішення викликів сучасного суспільства. Її основна мета — не лише забезпечення ринку праці кваліфікованими кадрами для економіки, але й сприяння гармонійному розвитку особистості кожного здобувача освіти. Це означає, що професійна освіта має бути орієнтована як на адаптацію до сучасних економічних реалій, так і на розвиток гуманітарних цінностей і компетенцій.

Аналізуючи ситуацію на ринку праці станом на довоєнний 2021 рік, можна зауважити, що приблизно 70% зайнятого населення було залучено до сфери послуг, тоді як лише близько 30% працювало у виробничій галузі. Такий дисбаланс частково пояснюється високою залежністю української економіки від експорту різноманітних товарів. Водночас деякі виробничі сектори, зокрема легка промисловість та автомобілебудування, майже повністю припинили своє існування через тривалі системні проблеми, низьку конкурентоспроможність і відсутність належної державної підтримки.

Це свідчить про необхідність перегляду підходів до професійної освіти. Вона має бути спрямована на розвиток тих галузей, які здатні забезпечити економічне зростання та технологічний прорив, водночас відповідаючи реальним запитам ринку праці. Зокрема, важливо інтегрувати новітні технології, посилювати співпрацю між навчальними закладами та бізнесом, а також розвивати дуальну систему освіти, яка дозволяє поєднувати навчання з практичною підготовкою.

Крім того, необхідно створювати умови для підготовки фахівців не лише у сфері послуг, але й у стратегічно важливих секторах економіки, таких як ІТ, відновлювальна енергетика, агропромисловий комплекс, машинобудування

тощо. Лише за таких умов професійна освіта зможе стати рушієм економічного відродження України, одночасно зберігаючи свою гуманітарну функцію — формування всебічно розвиненої особистості.

З огляду на посилену інтеграцію України в Європейський Союз, яка спостерігається в останні роки, виникає необхідність перегляду підходів до розвитку системи освіти. Якщо національні умови не дозволяють створити повноцінну мережу навчальних закладів у масштабах країни, то доцільно розглядати можливості співробітництва з сусідніми державами. Такий підхід може передбачати створення спільної освітньої мережі або функціонування одного чи кількох міжнародних навчальних закладів, що забезпечуватимуть підготовку фахівців відповідно до європейських стандартів [2].

Незалежно від соціально-економічного устрою держави та рівня розвитку суспільства, ринок праці завжди спирається на три ключові складові: робітник, майстер і інженер. Кожна з цих категорій професій забезпечується відповідними рівнями освіти. Робітників готують заклади професійної (професійно-технічної) освіти, майстрів — фахової передвищої освіти, а інженерів — вищої освіти [3].

Професійно-технічна освіта є важливою частиною української освітньої системи. Вона дає можливість оволодіти фаховими компетентностями в обраній галузі професійної діяльності. Серед закладів, що забезпечують професійно-технічну освіту, можна виділити професійні училища, ліцеї, центри професійної освіти, навчально-курсів комбінати тощо.

Однією з основних переваг професійної освіти є її універсальність, адаптивність та здатність оперативно реагувати на запити ринку праці. Завдяки цьому навчання в таких закладах доступне для різних верств населення, зокрема для тих, хто бажає підвищити кваліфікацію або змінити професію. Навчання в закладах професійної освіти може проходити за повним або скороченим циклом, залежно від потреб здобувача.

Тривалість здобуття професії також варіюється. Для тих, хто поєднує навчання із здобуттям повної загальної середньої освіти, процес може займати 3-4 роки. Водночас для осіб, які бажають отримати професію в стислі терміни, можливі програми навчання тривалістю від кількох місяців до року.

Фахова передвища освіта займає проміжну ланку між професійною та вищою освітою. Її мета — підготовка висококваліфікованих майстрів, які володіють глибокими знаннями та навичками у своїй галузі. Це дозволяє їм обіймати керівні посади середнього рівня або спеціалізуватися у певних технічних аспектах виробничих процесів [4].

Вища освіта, своєю чергою, спрямована на формування інженерів та інших спеціалістів високого рівня, які є провідниками науково-технічного прогресу. Її завданням є не лише надання глибоких теоретичних знань, але й розвиток інноваційного мислення та здатності адаптуватися до сучасних викликів. Таким чином, з огляду на сучасні виклики та потреби ринку праці, система освіти в Україні потребує інтеграції до європейського освітнього простору. Співпраця з сусідніми країнами, розвиток міжнародних освітніх програм та створення спільних навчальних закладів можуть стати важливими кроками для вдосконалення професійної підготовки. Водночас адаптивність і

універсальність професійної освіти, її орієнтація на реальні потреби суспільства залишаються ключовими чинниками для забезпечення конкурентоспроможності українських фахівців у глобальному контексті.

Список літератури:

1. Ponomarova M. Integration of the educational process in higher education with digital technologies [Electronic resource] / S. Zolotarova, M. Ponomarova, S. Stankevych, V. Novikova, A. Zolotarov // *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. - 2024. - Issue 3. - P. 149-156. - DOI 10.33271/nvngu/2024-3/149.
2. Іщенко Т., Хоменко М., Зелений В. Фахова передвища освіта. Гармонізація ринку освітянських послуг та ринку праці. URL: <https://homenkomp.blogspot.com/2023/01/blog-post.html>
3. Комісарова Л.О. Перспективи розвитку професійно-технічної освіти в сучасних соціально-економічних умовах. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9521/1/119-122.pdf>
4. Пономарьова М.С., Золотарьова С.А. Професійна освіта в умовах освітнього середовища та інтересів агробізнесу «матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 65-річчю ВП НУБіП України Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення» «Бережанський агротехнічний інститут». Запоріжжя: ФО-П Однорог Т.В., 2024. С. 205-206.

УДК 633:11

Хайнус Д. Д., здобувач*

Державний біотехнологічний університет

e-mail: dmitry.khainus@gmail.com

ВПЛИВ БІОПРЕПАРАТІВ НА ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ: СХОЖІСТЬ, БОРОТЬБА З ХВОРОБАМИ ТА УРОЖАЙНИСТЬ

У сучасних умовах ринкової економіки та інтеграції України в світове співтовариство особливу увагу приділяють конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Тому в селекції пшениці ярої основним завданням є створення сортів з комплексом цінних господарських ознак, таких як висока урожайність і якість зерна, адаптивність до різних умов, стійкість до вилягання, а також придатність зерна для різних напрямків використання, відповідно до вимог не лише українських, а й міжнародних стандартів [1].

Процеси формування врожаю залежать від тривалості фази наливу та активності асиміляції. У цей період (репродуктивний період) рослина повинна виробити понад половину своєї зернової маси. Тривалість наливу варіюється в залежності від виду зернових та генотипу, а також залежить від погодних умов, вологості ґрунту, хвороб і шкідників[2]. Ці фактори впливають на активність

*Науковий керівник – Криворученко Р. В., канд. с.-г. наук, доцент